

SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS, IR INTERVENCIJOS VYKDYMO PRIENŲ R. SKRIAUDŽIŲ PAGRINDINĖJE MOKYKLOJE TVARKOS APRAŠAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Prienu r. Skriaudžių pagrindinėje mokykloje tvarkos aprašo (toliau Tvarkos aprašas) paskirtis – padėti mokyklos bendruomenei užtikrinti sveiką, saugią, užkertančią kelią smurto, prievartos apraiškoms aplinką, kuri yra psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai saugi.

2. Tvarkos aprašas remiasi šiomis nuostatomis:

2.1. į patyčias būtina reaguoti nepriklausomai nuo jų turinio (dėl lyties, seksualinės orientacijos, negalės, religinės ar tautinės priklausomybės, išskirtinių bruožų ar kt.) ir formos;

2.2. kiekvienas mokyklos darbuotojas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas pastebėjęs ar sužinojęs apie patyčias, turi reaguoti ir jas stabdyti;

2.3. veiksmų turi būti imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie patyčias amžiaus ir pareigų bei nepriklausomai nuo besityčiojančiųjų ar patiriančių patyčias amžiaus ir pareigų;

2.4. visi mokyklos bendruomenės nariai turi būti supažinę su patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo mokykloje tvarka pasirašytinai.

3. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:

3.1. **patyčios** – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai, siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui. Patyčios gali būti tiesioginės (atvirai puolant ir/ar užgauliojant) ir/ar netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos):

3.1.1. žodinės patyčios: pravardžiavimas, grasinimas, uжимas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;

3.1.2. fizinės patyčios: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir kt.;

3.1.3. socialinės patyčios: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;

3.1.4. elektroninės patyčios: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės pasisavinimas, siekiant sugriauti gerą vardą arba santykius, pažeminti ir kt.;

3.1.5. patyčias patiriantis vaikas – mokinys, iš kurio yra tyčiojamas;

3.1.6. besityčiojantysis/skriaudėjas – vaikas ar suaugęs, inicijuojantis patyčias ir/ar prisidedantis prie jų;

3.1.7. patyčias patiriantis suaugęs – administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar techninis darbuotojas, iš kurio tyčiojasi mokinys (-iai);

3.1.8. patyčių stebėtojas – bendruomenės narys, matantis ar žinantis apie patyčias.

3.2. **patyčių prevencija** – veikla, skirta patyčių rizikai mažinti, imantis mokyklos bendruomenės narių (vaikų, administracijos atstovų, pedagogų, švietimo pagalbos specialistų, kitų darbuotojų, tėvų (globėjų, rūpintojų) švietimo, informavimo ir kitų priemonių.

3.3. **patyčių intervencija** – visuma priemonių, taikomų visiems patyčių dalyviams (patiriantiems, besityčiojantiems, stebėtojams), esant poreikiui įtraukiant jų tėvus (globėjus, rūpintojus).

3.4. **patyčių situacijos mokykloje stebėjimas**, renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šio reiškinių geresniam pažinimui bei valdymui, reiškinių tolimesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas.

4. Tvarkos parengtas vadovaujantis Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo Ministro 2017 m. kovo 22 d. įsakymu Dėl smurto prevencijos

įgyvendinimo mokyklose rekomendacijų patvirtinimo Nr. V-190, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, kitais įstatymus įgyvendinančiais teisės aktais.

II. PATYČIŲ STEBĖSENA IR PREVENCIJA MOKYKLOJE

5. Patyčių prevencijos ir intervencijos planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi mokyklos vadovas, Vaiko gerovės komisijos nariai, klasių vadovai, direktoriaus pavaduotojas ugdymui, o jos vykdyme dalyvauja visi mokyklos bendruomenės nariai.

6. Mokyklos vadovas yra atsakingas už mokyklos Tvarkos aprašo parengimą ir vykdymą, už stebėsenos rezultatais paremto mokyklos patyčių prevencijos priemonių plano parengimą, jo pristatymą mokyklos bendruomenei ir vykdymą. Mokyklos darbuotojų pareigybių aprašuose numatydamas atsakomybę už emociškai saugios mokymo(si) aplinkos mokykloje puoselėjimą, reagavimą į smurtą ir patyčias.

7. Patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos įgyvendinimą koordinuoja klasių auklėtojai, pagalbos mokiniui specialistas, direktoriaus pavaduotojas:

7.1. inicijuoja ir koordinuoja anoniminės vaikų apklausos vykdymą, ir apibendrina jos rezultatus;

7.2. remiantis apklausos ir pranešimų apie patyčias analizės duomenimis, rengia patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių planą;

7.3. aptaria turimą informaciją, svarsto prevencijos ir intervencijos priemonių taikymo plano turinį Vaiko gerovės komisijos posėdyje;

7.4. teikia siūlymus mokyklos vadovui dėl patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių įgyvendinimo mokykloje, mokyklos darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo patyčių prevencijos ar intervencijos srityje ir kitais klausimais;

7.5. teikia siūlymus mokyklos vadovui dėl mokyklos Tvarkos aprašo tobulinimo;

7.6. atlieka kitus mokykloje Tvarkos apraše numatytus veiksmus.

7.7. klasės vadovai ar direktoriaus pavaduotojas ugdymui kasmet išanalizuoja ir apibendrina turimus pranešimus apie patyčias, informuoja Vaiko gerovės komisijos narius, koordinuojančius vykdymo Tvarą, apie prevencijos, intervencijos taikomų priemonių rezultatus klasėje, teikia kitą svarbią informaciją, susijusią su patyčiomis.

III. PATYČIŲ INTERVENCIJA MOKYKLOJE

8. Visais įtariamų ir realių patyčių atvejais kiekvienas mokyklos darbuotojas reaguoja naudodamas 1 priede pateikiamą schemą:

8.1. įsikiša įtarus ar pastebėjus patyčias – reaguoja į bet koki įtarimą keliančius veiksmus (žodžiu ir / ar raštu);

8.2. primena vaikui, kuris tyčiojasi, mokyklos nuostatas ir elgesio taisykles;

8.3. jei vaikui reikia pagalbos, kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus (globėjus, rūpintojus) ar mokyklos darbuotojus) ar institucijas (pvz., policija, medicininė pagalba ir kt.);

8.4. informuoja klasės vadovą ar socialinį pedagogą apie įtariamą ir/ar įvykusias patyčias raštu, priedas Nr. 2;

8.5. esant konfliktinei situacijai pamokoje mokytojas telefonu kviečiasi pagalbą (administracijos atstovą ar pagalbos mokiniui specialistą).

9. Klasės vadovas gavęs informaciją apie įtariamą ir/ar įvykusias patyčias:

9.1. išsiaiškina situaciją, nustato, ar tai patyčių atvejis;

9.2. organizuoja individualius pokalbius su patyčių dalyviais, informuoja tėvus (globėjus, rūpintojus), esant poreikiui kviečia juos dalyvauti pokalbiuose;

9.3. vykdo tolesnę patyčių situacijos stebėseną;

9.4. papildo pranešimo apie patyčias formą (Priedas Nr. 2); ją perduoda socialiniam pedagogui.

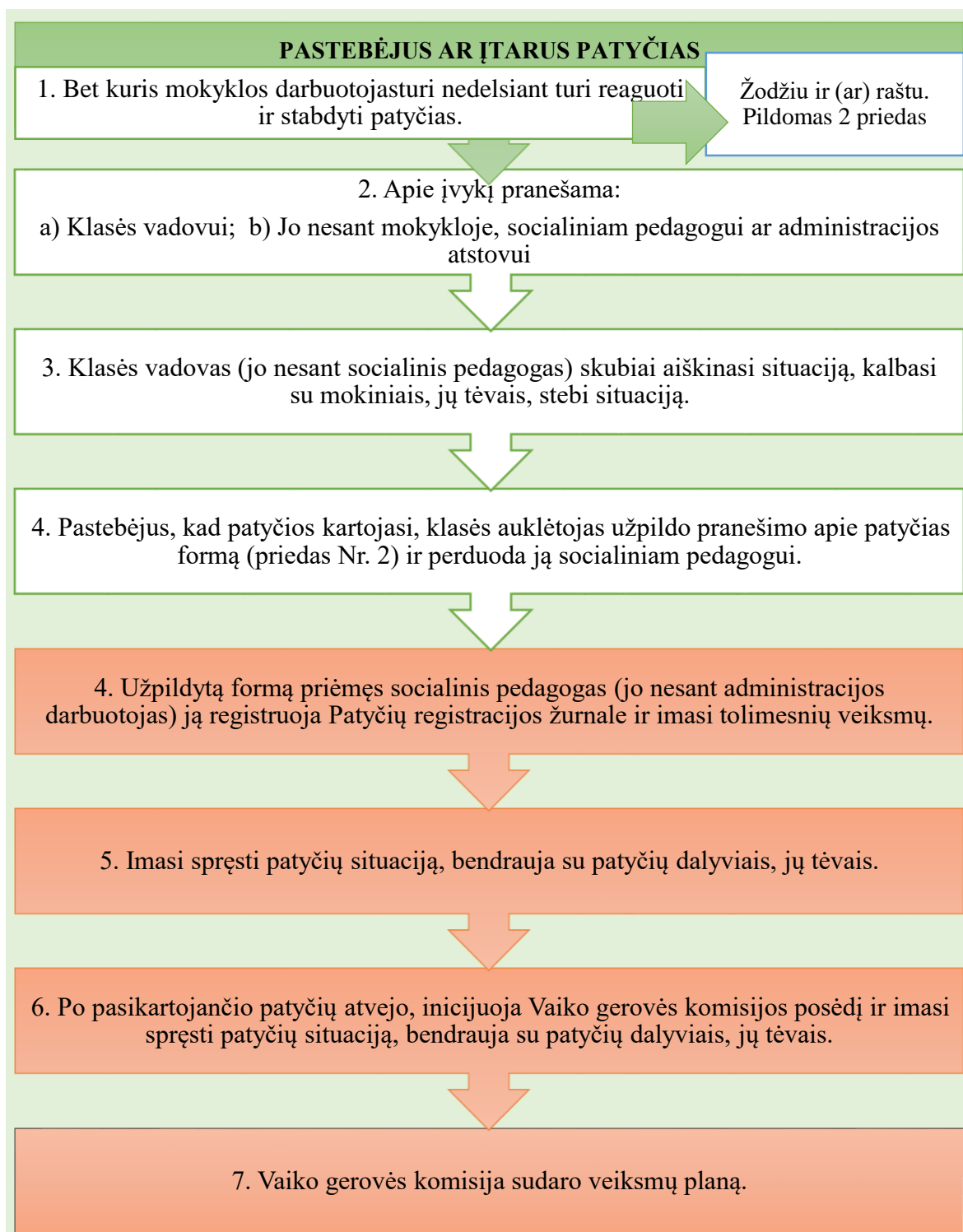
10. Vaiko gerovės komisijos funkcijos:

- 10.1. analizuoja registruotus patyčių atvejus;
- 10.2. nesibaigus patyčių situacijai, inicijuoja Vaiko gerovės komisijos posėdį;
- 10.3. numato veiksmų planą (gali būti individualūs pokalbiai su skriaudėju, skriaudžiamuoju, stebėtojais, jų tėvais, klase, kt. priemonės), supažindina su jo nevykdymo pasekmėmis skriaudėją ir jo tėvus (globėjus, rūpintojus); esant poreikiui koreguoja veiksmų planą;
- 10.4. informuoja mokyklos vadovą apie esamą situaciją;
11. Mokyklos bendruomenės nario, įtarusio patyčias ar liudijusio patyčių atvejį, gavusio apie jas pranešimą, veiksmai:
 - 11.1. kreipiasi į mokinio, patyrusio patyčias, klasės vadovą, kuris imasi veiksmų, numatytų Tvarkos apraše.
 - 11.2. pagal poreikį pildo formą priedas Nr. 2;
12. Socialinis pedagogas, gavęs informaciją apie įtariamas ir/ar įvykusias patyčias:
 - 12.1. gautą pranešimą priedą Nr. 2 registruoja numatyta tvarka;
 - 12.2. išsiaiškina situaciją, nustato, ar tai patyčių atvejis;
 - 12.3. organizuoja individualius pokalbius su patyčių dalyviais, informuoja tėvus (globėjus, rūpintojus), esant poreikiui kviečia juos dalyvauti pokalbiuose;
 - 12.4. esant poreikiui (antras to paties asmens patyčių atvejis) inicijuoja Vaiko gerovės komisijos posėdį.
13. Vaikui pasityčiojus iš administracijos atstovo, pedagogo, švietimo pagalbos specialisto ar kito darbuotojo, asmuo pastebėjęs ir/ar įtaręs patyčias turėtų informuoti mokyklos vadovą, kuris imasi mokyklos tvarkos apraše ar kituose mokyklos dokumentuose numatytų veiksmų.
14. Administracijos atstovui, pedagogui, švietimo pagalbos specialistui ar techniniam darbuotojui pasityčiojus iš vaiko, asmuo pastebėjęs ir/ar įtaręs patyčias turėtų informuoti mokyklos vadovą, kuris imasi mokyklos tvarkos apraše ar kituose mokyklos dokumentuose numatytų veiksmų.
15. Socialinės ir emocinės kompetencijos ugdomos:
 - 15.1. mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas vykdomas integruojant į dalyko(-ų) ugdymo turinį; įgyvendinant prevencines programas; organizuojant prasmingas, bendruomeniškumą, savanorystę, pilietiškumą, saviraiškų dalyvavimą skatinančias veiklas;
 - 15.2. pedagoginiai darbuotojai ne rečiau kaip kartą per ketverius metus tobulina kvalifikaciją mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo srityje, taip pat tobulina asmenines socialines ir emocines kompetencijas.

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

16. Mokyklos bendruomenė naudojami rekomendacijomis dėl patyčių ir smurto prevencijos: klasių auklėtojams – priedas Nr. 3; tėvams, globėjams ir rūpintojams – priedas Nr. 4; mokiniams – priedas Nr. 5.
 17. Visi dokumentai, esantys vaiko asmens byloje, ir duomenys, susiję su vaiku ir jo asmeniniu gyvenimu yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti vaiko teises ir teisėtus interesus.
-

**PRIENŲ R. SKRIAUDŽIŲ PAGRINDINĖS MOKYKLOS
REAGAVIMO Į PATYČIAS IR PAGALBOS JOMS ĮVYKUS SCHEMA**

PRIENŲ R. SKRIAUDŽIŲ PAGRINDINĖ MOKYKLA

PRANEŠIMO APIE PATYČIAS FORMA

Pranešimo data _____

Bendrieji duomenys:	
Kas pranešė apie patyčias:	
Kada įvyko patyčios (data, val.):	
Kur įvyko patyčios:	
Kokia patyčių forma naudota ar įtariama, kad buvo naudota (pažymėti x):	
☐ Fizinės: vaiko užgauliojimas veiksmais (pargriovimas, išpyrimas, kumštelėjimas, spjaudymas, daiktų atiminėjimas ar gadinimas, plaukų pešiojimas ir pan.);	
☐ Socialinės: įvairūs gąsdinantys, bauginantys gestai, ignoravimas, siekiant parodyti, kad vaikas yra nepageidaujamas ar atstumiamas;	
☐ Elektroninės: patyčios vykstančios elektroninėje erdvėje: socialiniuose tinkluose, kitose vietose internete, naudojant mobiliuosius telefonus (nemalonių žinučių arba elektroninių laiškų rašinėjimas, skaudinantis bendravimas pamokoje, vaiko asmeninio gyvenimo detalių viešinimas, tapatybės pasisavinimas ir pan.).	
☐ Kiti pastebėjimai (rašyti) _____	
Ar yra žinomas tokio egesio pasikartojamumas (pažymėti x):	☐ Taip ☐ Ne ☐ Neturiu duomenų

Duomenys apie patyčių dalyvius:	
Vaiko, <u>patyrusio patyčias</u> vardas, pavardė, amžius, klasė:	
Vaiko/-ų, <u>kuris tyčiojosi</u> vardas, pavardė, amžius, klasė:	
<u>Stebėjusio patyčias</u> vardas, pavardė, amžius, klasė:	

Išsamesnė informacija apie įvykį:

Asmens, gavusio pranešimą kontaktiniai duomenys ¹ :				
Vardas	Pavardė	Pareigos	Parašas	Data, val.

Mokyklos pedagogo ar kito darbuotojo elgesys šioje patyčių situacijoje:

Veiksmų po įvykio, planas su:	
Vaiku patyrusiu patyčias:	
Vaiku, kuris tyčiojosi:	
Stebėtojais:	
Patyčių dalyvių tėvais:	
Kitais mokyklos darbuotojais:	
Kita (rašyti):	

¹ Klasės auklėtojas ar socialinis pedagogas, administracijos atstovas

REKOMENDACIJOS KLASIŲ AUKLĖTOJAMS, KAIP PASKATINTI MOKINIUS REAGUOTI Į PATYČIAS IR SMURTĄ

1. Kuriant draugišką klasės mikroklimatą, formuoti nuostatą: „Kiekvienas atsakingas už tai, kas vyksta“.
2. Supažindinant pasirašytinai su Tvarkos aprašu ir Mokinio elgesio taisyklėmis mokiniai įsipareigoja reaguoti į patyčias.
3. Reguliariai primenant mokiniams, kad jie gali reaguoti į patyčias:
 - 3.1. ignoruodami priekabiuotoją;
 - 3.2. praeidami pro šalį ir pasakydami: „Tai yra patyčios!“;
 - 3.3. informuodami suaugusįjį.
4. Pabrėžiant abejingumo pavojų: „Stoviu, stebiu, kas vyksta, ir nieko nedarau“.
5. Parašant laiškus visiems klasės mokinių tėvams apie tai, kaip svarbu vaiko mokymuisi gera savijauta, emocinė būklė mokykloje, atkreipiant dėmesį į patyčių problemą, paraginant vaikus ir tėvus apie tai nuolat kalbėtis, paprašyti, kad tėvai informuotų klasės vadovą, jeigu jų vaikai stebi (mato) patyčias.
6. Stebėti situaciją klasėje, reguliariai aptarti su mokiniais stebėjimo rezultatus

**REKOMENDACIJOS MOKINIŲ TĖVAMS/ GLOBĖJAMS DĖL PATYČIŲ IR SMURTO
PREVENCIJOS**

1. Aptarkite individualiai su vaiku mokinio taisykles. Skirkite tokiam pokalbiui laiko ne tik tada, kai jis prasižengia. Paaiškinkite, kodėl manote, kad mokyklos taisyklės yra teisingos.
2. Pakalbėkite su savo vaiku apie smurtą, matomą per televiziją. Aptarkite smurtinius kompiuterinius žaidimus, netinkamus įvykius kieme. Paaiškinkite, kokias pasekmes sukelia smurtas.
3. Pamokykite, kaip vaikas gali spręsti problemas. Pagirkite, jeigu konfliktines situacijas jūsų vaikas išsprendė nepanaudodamas smurto.
4. Pamokykite vaiką, kaip savo pyktį išreikšti tinkamu būdu. Paaiškinkite, kad pykčio rodymas, mušant ar įžeidžiant kitus, yra netinkamas būdas. Jeigu jūs, kaip tėvas ar mama, supykstate, parodykite vaikui savo pavyzdžiu, kaip galima pyktį išreikšti tinkamu būdu (pasakant žodžiais „aš pykstu“, padaužant į pagalvę, padarant 20 pritūpimų ir pan.).
5. Padėkite vaikui suprasti, kad žmonės gali skirtis savo išvaizda, gali turėti kitokią nuomonę.
6. Pastebėkite, jeigu vaikas pradėjo elgtis keistai. Gal jis pradėjo dažniau pykti, gal pradėjo nebesutarti su savo draugais ar bendraklasiais, gal pasidarė žiaurus su gyvūnais. Padėkite vaikui, pasitarkite su psichologu ar patikimu žmogumi jūsų aplinkoje.
7. Nuolat bendraukite su vaiku, prašykite, kad vaikas jus visada informuotų, kur jis yra, ką jis daro. Susipažinkite su vaiko draugais.
8. Jei matote, kad vaiko draugai netinkamai elgiasi, aptarkite tai su vaiku.
9. Dalyvaukite mokyklos gyvenime. Apsilankykite įvairiuose renginiuose, nuolat stebėkite, kaip vaikui sekasi atlikti namų darbus. Reguliariai teiraukitės klasės auklėtojo, kaip sekasi jūsų vaikui. Dalyvaukite tėvų susirinkimuose.
10. Paraginkite vaiką dalyvauti popamokinėje veikloje.
11. Jeigu matote, kad kiti Jums pažįstami tėvai nepadeda savo vaikams spręsti smurto problemų, padėkite jiems, nesmerkite už netinkamą elgesį. Mokėkite argumentuotai apginti savo nuomonę.

REKOMENDACIJOS MOKINIAMS, KAIP REAGUOTI Į PATYČIAS

1. Būk draugiškas su mokiniu, kuris patiria patyčias. Parodyk jam, kad tu matai, kas su juo vyksta ir kad tai tau rūpi. Jei gali, pasistenk dažniau būti su juo – priekabiautojui bus sunkiau tyčiotis, kai skriaudžiamasis bus ne vienas.
2. Paragink mokinį, kuris patiria patyčias, pasipasakoti kam nors: kokiam nors suaugusiajam žmogui, kuriuo jis pasitiki.
3. Papasakok kam nors apie tai, ką matei. Kartais mokiniai, patiriantys patyčias, patys nedrįsta niekam pasakoti, bijo, kad jais nepatikės, bijo smurtautojo keršto. Atmink, kad priekabiautojas taip pat dažnai bijo, kad kas nors sužinos apie tai, kas vyksta.
4. Nesityčiok, nors taip elgiasi tavo draugai. Lengva prisijungti prie kitų vaikų ir priekabiauti prie ko nors, kas yra už kitus silpnesnis. Nesityčiodamas tu parodysi, kad galima elgtis kitaip.